

Narodni Socijalist

Uredništvo je v „Narodnem domu“, I. nadstropje.
Upravištvo na Marijinem trgu št. 8. — Telefon št. 44.

Dopis naj se frankirajo. — Rokopisi se ne vračajo.

Izhaja vsako soboto.

„Narodni Socijalist“ velja v Ljubljani in po pošti:

celo leto naprej . . . K 16.— četrt leta K 4.—
pol leta K 8.— en mesec K 1-50

Oglase se računa po porabljenem prostoru in sicer 1 mm visok
ter 45 mm širok prostor za enkrat 40 v, za večkrat popust.

Posamezna številka velja 40 vinarjev.

Narodni socializem!

Z veliko večino pristašev socialno demokratične stranke je težko polemizirati. Vajeni smo od njih slišati le psovke in prazna zabavljanja. V dokaz naše trditve so razne novice „Napreja“ in „Delavca“, ki eden drugega prekašata v neizbranih besedah, ki jih težko uporabljata dostojen človek, kadar hoče govoriti slovenski. Enako je na socialno demokratičnih shodih, kjer se kriči in zmerja, brez premisleka posebno takrat, ko se govori o narodnih socialistih. To eno in drugo je, da imamo od socialnih demokratov pretrpeti največja politična nasilstva v vseh krajih, kjer se delavstvo zavzema za narodni socializem.

Vendar pustimo to. V zadnjih številkah „Napreja“ so se socialni demokrati na neobičajno dostojen način prišli pečati z narodnim socializmom. Sicer je med stavki še vedno brati zavijanja in sumničenja, kar nas pa ne ovira odgovarjati na socialno demokratična izvajanja mirno in stvarno, kot zahteva vsaka resna polemika.

Predvsem si naj socialni demokratje zapomnijo, da še dolgo ne bo res, da so pri nas edini upravičeni predstavniki socializma. Vse polno proletarskih slojev je, ki s političnim socializmom socialnih demokratov niso zadovoljni. V narodno socialnih organizacijah se združuje na tisoče in tisoče proletarcev, ki nočejo imeti nobenega opravka s tako socialno demokratično stranko — kot je danes. Katere organizacije so to, je vsakomur znano. Samo socialni demokratje jih radi zataje, ker jim je težko priznati odpor proti njih težnjam, ki je vsak dan večji.

Vemo, da je tudi slovenski proletarec bil z vojno in končno z osvoboditvijo domovine temeljno preobrazen v svojem mišljenju. Konec je z idiličnim časom narodnjaštva, brezplodnega prerekanja za lokalne politične marionete. Danes stopajo pred nas razredi naroda in neizprosni boj se bojuje med posedujočimi in neposedujočimi. Ni kompromisa v tem boju in tudi mi se ne oprijemljemo laži, da bi plavali med razredi družbe in pri tem mislili, da po-

magamo zatirancem. Zato je naravnost smešno govoriti, da smo privesek te ali one meščanske ali agrarne politične skupine, ker je to po bistvu našega dela in boja nemogoče. Prepričani smo, da v socialnem boju lahko računa delavsko ljudstvo edinole samo nase in da kapitalistični družabni red toliko časa ne bo izpodkopen, dokler ne bo delavsko ljudstvo samo tako močno, da tehtno soodločuje pri družabnih reformah.

„Napreja“ se moti, če misli, da smo zato narodni, ker nas navdajajo skrbi za naš jezik, šole in sploh za slovenski kulturni razvoj. Ta vprašanja danes v naši osvobodjeni državi nedvomno odpadajo. Konec pa ni naše skrbi za oni del, tudi proletarskega naroda, ki bo ostal vsled pariških imperijalistov in kapitalistov v robstvu. Temu delu naroda smo primorani dajati še vedno toliko moralne in nacionalne opore, da ne bo večno za nas izgubljen. Internacionalni je narodnost vse preveč materijalistično zaokrožena, da bi bila zmožna skrbeti za zaslužene dele naroda, da bi ne bili kot deli naše celote prepuščeni samim sebi. Nikdar ne bomo pripustili, da bi se zasluženi del naroda udal internacionalnim utopijam, ker bi bil potem za nas izgubljen. Zakaj izgubljen, bodo socialni demokrati najbolj vedeli. Dokazano je še iz predvojnih časov, da kjer je bil naš mali človek brez gnetnega staleža in v manjšini ter učenjen internacionalni, da je prav povsod podlegel narodni večini, ki je vodila internacionalno. Internacionalna nam je narodnostna požrla najboljše sinove naroda, ki danes kot janičarji nastopajo proti svojim krvnim sobratom.

Narodno stališče je tudi prav resna zadeva socialnih hotenj našega malega človeka. Naše geslo je, naš človek ima prvi pravico do kruha na naši zemlji. Nikdar ne bomo priznali, da imajo tuje narodnosti, če so tudi proletarski sloji, pred slovenskim, jugoslovanskim delavcem pravico do kruha na naši zemlji. Dokler niso vsi naši ljudje prišli do poštenega zaslužka in tudi do boljših mest, nimajo med nami nobenega opravka privandanci, katere je k nam importirala nemška in italijanska kapitalistična

ekspanzivnost. Vsi ti morajo proč, ker so si na krivičen način prisvojili svoje dobre pozicije, dočim je naš človek hlapčeval. Če naš človek vsled strokovne neizobrazbe ne more takoj prevzeti vsa opravila, moramo sistematično delati na to, da ga usposobimo za to in nadomestimo s tujim elementom. Socialnim demokratom je to vseeno, ker drugače si ne moremo misliti, da ščitijo največje škodljivce našega delavca, to je nemško in italijansko delavstvo, ki je bilo še včeraj šovinistično narodno, dočim je danes internacionalno, ker čuti, da se le na ta način obdrži pri nas. Poleg tega ne smemo pozabiti, da bo po vojnih razmerah še veliko večji dotok tujega delavstva v naše kraje. Vse bo hotelo iz gospodarsko bankerotnih držav v gospodarsko procvitajočo se Jugoslavijo. Kdo bo kontroliral pritisk tujega delavstva, ki zna biti vsled svoje stiske in s tem nastale manjše zahteve po zaslužku, največji škodljivec našega delavca. Naš kapitalist se ne bo branil tujega delavstva, ker sploh ne pozna drugega kot svoj žep in mu bo samo na tem leželo, da pride poceni do delavne moči. Narodno socialno delavstvo bo moralo stati na braniku in kakor bo imelo sočustvovanje s svojimi brati proletarci drugih dežel, bo moralo prav prijateljsko poreči: najprvo bo jedel moj sin, potem šele stric iz tujih dežel. Socialnim demokratom je seveda vse to vseeno, samo da je internacionalist in že je dobrodošel. Kam nas vede vse to? Zopet bomo v položaju, da bo še naprej tujec pobasal najboljše mesta, dočim bo naš človek gledal od strani in stradal. Kdo bo potem kriv, če se bo delavstvo še naprej izseljevalo v Westfalijo in Ameriko?

Poleg vsega smo prepričani, da je narodnost izhodišče za blagostanje in srečo naše države, ki smo si jo ravno ustvarili iz nacionalnega boja. Najprvo moramo osamosvojiti svoj narod, zagotoviti mu ono socialno pozicijo, ki jo ima dobiti, potem bodo šele šle naše misli na zunaj. Ko bomo na znotraj močni in silni, pogledamo lahko v svet in gremo s svetom v tekmo kot enakovredni med enakovrednimi. Dokler smo

pa še na znotraj razdrapani in v življenjskih povojih, bi bilo naravnost blazno početje, segati v stran in zanemarjati svojo lastno hišo. Pri tem početju bi nedvomno trpeli in se postavljali na žrtvenik splošnosti, brez koristi in izgledov na boljše čase.

Tako tudi ravnaajo vse socialistične stranke sveta. Samo premislimo, kako hitro so zapustile internacionalno nemške, francoske, angleške itd. delavske mase, ko je bila njih domovina in s tem njihovo socialno stališče v nevarnosti. Kako hitro so spoznale, da je bodočnost delavskega razreda utemeljena v bodočnosti naroda kot celote. Mogoče je njih ravnanje utemeljeno v dejstvu, da danes še ni čas za popolno in uspešno internacionalno! Zato, čemu se siliti v stvari, ki še danes niso godne in nam povzročajo le škodo. Pustimo ideologijo in zavedajmo se resničnosti. Če bodo dani posebno uvaževanja vredni slučaj, lahko nastopamo s proletarijatom ostalih narodov. To bodo tudi narodni socialisti pripravljeni. Vendar siliti se v stvari, ki so utemeljene le v učenih bukvah, a jih vsaki čas zaenkrat še pobija življenje, bi bilo kvarno za interese delavskega ljudstva, naroda in države.

Kar najbolj odbija socialna demokracija kot politična stranka pri nas vsakega razsodnega človeka vsled njenih nekonsekventnih nastopanj. Če se komu, se lahko socialni demokraciji očita politična hinavščina. V narodnem predstavništvu in deželni vladi se voditelji cede skrbi in ljubezni do naroda in države, povdarjajo, da so evolucijski socialisti, dočim njihovi agitatorji na zunaj, med svojimi pristaši čisto drugače govorijo. Propagirajo komunizem, bolševizem, ubijanje in ničenje vsakega državnega reda. Zbirajo krog svoje srede najbolj sumljive ljudi, ki jim je povšeči samo demagoška in nesramna psovka na vse ono, kar mi priznavamo za narodovo rešitev. Tudi nam ni veliko in zelo veliko všeč, kar se dela od Belgrada do Ljubljane, vendar še nikdar zato nismo prišli do misli, da naj zato državo z ministri vred vrag vzame. Vsa obsežna socialna vprašanja se ne bodo čez noč rešila in se tudi ne morejo re-

Nekaj o konsumnih in produktivnih zadrugah.

Šele gospodarsko in kulturno razviti narodi začnejo misliti tudi na izboljšanje gospodarskega položaja nižjih slojev, v prvi vrsti delavstva, ki je zaposleno v gospodarskih podjetjih najrazličnejših strok. Vsa zgodovina nam pripoveduje, kako so posebno gospodarski mogotci vsikdar izrabljali delavske sloje in z vsemi mogočimi sredstvi zavirali njihovo gospodarsko osamosvojenje. Vse to seveda samo radi tega, da se maloštevilnim mogotcem trajno zagotovi udobno življenje na škodo vseh podvrženih in odvisnih slojev. Napredujoča kultura pa se je dotaknila tudi teh žalostnih razmer in je začela boj za socialno pravičnost napram vsem slojem, delavskim, ki se jih je poprej vedno smatralo za nekaj manj vrednega in le v toliko potrebnega, v kolikor so služili sebičnosti gospodarskih in političnih mogotcev. In boj za splošno socialno pravičnost ni ostal brez uspehov.

V samopomoči delavskih slojev igra imenitno vlogo tudi zadrugištvo ali še

točneje povedano: delavsko gospodarsko zadrugištvo. In sicer je doslej uspelo najbolj delavsko konzumno zadrugištvo: močno pa so razvite tudi že delavske stanovanjske, nadalje delavske produktivne zadruge. Vendar igrajo v vsem delavskem gibanju konzumne zadruge največjo vlogo, vsled česar se hočemo s temi pečati v prvi vrsti. Da pa bomo to vrsto zadrug pravilno razumeli, je neobhodno potrebno, da si nekoliko ogledamo zgodovino konzumnega zadrugištva.

Za obrt in industrijo je tekom dolge dobe postala navada, da se je izdelovanje blaga začelo že poprej, predno so prišla naročila. Delalo se ni za gotov konzum, za gotove odjemalce, temveč „za trg“, kakor pravijo znanstveniki in praktiki. Za izdelovalce in trgovce pa se je razum tega še uveljavilo načelo proste konkurence. Vsak fabrikant sme izdelovati blago za celi svet, vsak trgovec sme po celem svetu prodajati in kupovati. Prosta in svobodna konkurenca dovoljuje neizprosni trgovski boj podjetja proti podjetju; trgovcu in tovarnarju se ni treba ozirati na ničesar drugega, kakor le na lastno korist, na

lasten dobiček. Vsa sredstva sme uporabiti, da doseže ta cilj: poslužiti se sme reklame; slabo blago prodajati za dobro; računati, kolikor hoče, samo če mu odjemalec toliko plača; izrabljati mrvice in žive stroje, torej prave stroje in delavce, kakor mu drago; ustanavljati sme tudi karteke in ringe, ako mu to obeta kaj dobička. Prosta konkurenca je za zmožnega trgovca in fabrikanta izvrsten pripomoček, v zlo pa je vsem denarno slabim podjetnikom, in ogromni večini konsumentov, ki so v prvi vrsti obsojeni, da plačujejo račun takih bojev, kakoršni izvirajo iz svobodne konkurence.

Dobičkaželjnost, škodljivo samoljublje in druge podobne lastnosti se vzbude in izzivajo izkoriščane sloje k odporu in k iskanju novih potov, novih gospodarskih ureditev, takih, s katerimi bi se spoznano zlo odpravilo. Ta odporni boj je v bistvu enak pri vseh narodih, le oblike so morebiti mnogokrat dokaj različne. Začel pa se je v oni smeri, ki vodi končno h zadrugištvu, v 17. in 18. stoletju v tistem narodu, v katerem je moderna industrija in trgovina najpoprej dosegla prvenstvo, na Angleškem.

Zraven delavskega gibanja so na Angleškem tudi znanstveniki začeli že zgodaj proučevati vzroke nezadovoljnosti nižjih slojev. V 18. stoletju najdemo tam že dokaj spisov, ki so se pečali s temi vprašanji temeljito in globoko. Nas zanima le tovarnar Robert Owen, ki je živel koncem 18. in začetkom 19. stoletja. On je rekel, da je industrija, trgovina, sploh vsa produkcija vendarle posledica človeškega delovanja in sicer v ta namen, da zadosti raznovrstnim potrebam celokupnega človečanstva. In Owen vpraša, kako se more z mirno vestjo zagovarjati, da bi uživali uspehe, ki jih je prineslo skoraj celo človečanstvo, le nekateri izvoljeni? Po današnjem označevanju raznih prepričanj bi rekli, da je bil Robert Owen socialist. Bil je fabrikant, po naturi človekoljuben, ki je delil dobičke svojega podjetja z svojimi delavci, kajti rekel je, da je ravno blagovni in tržni dobiček vzrok vsega zla. V vsakem oziru je skrbel za delavce, kajti pravilno je sodil tudi z egoističnega stališča, ko je rekel: „Izkušnja uči: Moogo večji so podjetnikovi uspehi s stroji, ki jih dobro sestavimo, dobro montiramo, snažimo in

šiti, če bi bila tudi socialistična vlada. Računati moramo z razmerami in s tem, da so socialne reforme udejstvijo le, če imamo tudi potrebna sredstva na razpolago. In teh zaenkrat nimamo. Končno je tudi trenutno nemogoče, da bi delavsko ljudstvo vsled svoje nezadostne organizacije, ki je posledica še še velike nezavednosti, lahko z diktaturo pomedlo s kapitalističnimi predstavniki. Lahko je govoriti radikalno, begati in razdvajati, a to je le negativno delo, ki je še daleč oddaljeno od pozitivnih dejanj. V najbolj čudno luč postavlja pa nastopanje socialno demokratičnih agitatorjev med ljudstvom to, da povsod iščejo stikov in opore v nemškutarskih in lahonskih bandah, ki so sokrivje največjih zločinov nad narodom in s tem tudi nad slovenskim proletarijatom.

„Naprej“ nas vabi, da vstopimo v socialno demokratično stranko, kjer bi potem v stranki lahko uveljavili svoja mnenja in nazore o vprašanih, ki nas ločijo. Vendar to žalibog ni mogoče. V socialno demokratični stranki so danes v premoči in bodo ostali absolutisti, ki ne pripuste, da bi stranka res odgovarjala zahtevam naroda in razmeram, v katerih naj dela in iz katerih je izšla. Saj je že marsikdo hotel v stranki uveljaviti svoje dobre misli, a mu je hitreje spodletelo, kot je sam mislil. Znani boj med soc. dem. mladino in starini je lep dokaz za to. Sicer vemo, da marsikateri pameten človek v socialni demokratični stranki ni zadovoljen z nastopi stranke in da je notranji razdvoj stranke velik. Kakor ne verjame, da bo socialno demokratična stranka po svojih agitatorjih zmožna uresničiti na zunaj boljševoško razpoloženje med narodom, se nam zdi bolj možno, da bo lepega dne v stranki sami revolucija, ki bo pomedla s socialističnimi kapitalisti, absolutisti in ljudmi boljševoško internacijonalnih stremeljenj. Tako bo!

Nastop narodnega socializma čisto gotovo ne bo škodoval proletarskim vrstam. Nasprotno koristen je in neobhodno potreben. Le pomislimo, koliko tisočev slovenskega delavstva vseh vrst vstevši nižje in višje pisarniške moči in uradnike, ki so vendar delavci, je danes politično mrtvih. V socialno demokracijo vsled svojega naziranja na narodnost in njene posledice ne morejo iti, ostalim slov. strankam se pa vsled svojega svetovnega naziranja in gospodarskih nasprotstev tudi ne morejo vdinjati za kake drobtinice. Ker nečejo zatajiti prepričanja in ker nečejo miloščine se morajo samostojno organizirati, da bodo izvajali oz. pomagali izvajati pravice, ki gredo delavskemu ljudstvu. Ta organizacija je vendar okrepitev in ne cepitev delavskih proletarskih vrst! Tega vendar soc. demokrati ne hote tatjiti! Soc. demokrati naj bodo pa pomirjeni, da ne bomo nikdar zapustili armade, ki jo zastopamo. Naš boj proti kapitalizmu in naš boj za interese delavskega razreda bo vedno najmanj toliko dosleden in odločen, kot socialno demokratični. Kadar ne bo v nasprotju z našimi na-

zori, bomo tudi vsikdar pripravljeni skupno korakati v dosegu skupnih ciljev s političnimi skupinami del. razreda, s katerimi se še danes povsem ne strinjamo, da so na pravi poti.

Nujnost narodno socialne politične organizacije je splošna. Kakor smo rekli, na tisoče in tisoče, deloma že strokovno organiziranega delavstva je, ki to hoče. Z agrarnimi in meščanskimi strankami ne more in s socialno demokracijo, če tudi najbolj sorodno politično organizacijo, tudi ne. Zato je potrebno stvoriti tako politično organizacijo, v kateri bo mogoče delovati!

Pariz in mi.

Naša mirovna delegacija v Parizu ima napravi svetu četvorice, ki odločuje o naših mejah, silno težavno stališče, ker ne more priti nikjer do besede, da bi povedala odločujočim gospodom, kaj misli jugoslovanski narod o sklepih mirovne konference. Le včasih se ji posreči s spretnim nastopom, da s pomočjo francoskih prijateljev potom Wilsona ovrže kako namero v našo državno škodo. Jugoslovani smo v Parizu zastopani le kot takomenovani mali narod, ki nima nobene pravice odločevati o svoji lastni usodi.

Wilsonovo načelo samoodločbe narodov so v Parizu popolnoma zavrgli. Usoda malih narodov je popolnoma odvisna od imperijalističnih močtev, ki menijo, da bodo z novim zaslužjenjem malih narodov skovali nov kapital za svoje imperijalistične težnje. V svetu četvorice ni zastopana nobena slovanska država. Poleg Amerike, oziroma Wilsona, ki ne more proti večini uveljaviti svojih pravičnih načel, nimamo na mirovni konferenci nobenega odprtega prijatelja, pač pa hudega sovražnika — Italijana. Zdi se, kakor bi hotela mirovna konferenca ustvariti romanski blok proti Slovanom. Nemcev se ne bojijo, ker mislijo, da so za vedno uničeni. Toda pariška kratkovidnost bo v doglednem času bridko maščevana. Mar mislijo gospodje v Parizu, da bo Rusija vedno brez moči in vpliva na svetovno politiko? Ni več daleč čas, ko vstane iz carističnih razvalin nova velika demokratična Rusija, in tedaj se brez nje ne bo moglo več govoriti, še najmanj pa v Parizu.

Kakor rečeno, je delo naše delegacije na mirovni konferenci vkljub vsem nadčloveškim naporom skoraj brez vsakega uspeha, ker se svet četvorice ne menl za naše pravice. Londonska pogodba veže Francijo in Anglijo, ki jo morata priznati, da ne izgubita pred svetom ugleda. S tega stališča je seveda vsaka revizija naših zapadnih mej proti vsebini londonskega dogovora, ki izroča našo Gorisko in celo naše Primorje Italiji. Amerika sicer ni podpisala tega dogovora, toda Wilson, ki ga vsaj deloma ne priznava, ne more veliko proti ostalim trem članom v svetu čet-

vorice. Kar je in kar še bo dosegla naša mirovna delegacija, se je to zgodilo edino s posredovanjem Wilsona. Neposreden razgovor med Jugoslovani in Italijani je sploh izključen, ker stoji Italija na stališču, da se na podlagi londonske pogodbe sploh ne pogaja z Jugoslovani.

Toda ne samo glede naših mej proti Italiji, ampak tudi glede naših mej proti Nemški Avstriji ne zmoro veliko naša delegacija. Kakor vedno in povsod, tako so tudi tu Italijani vmes. Italijansko-nemška zveza je gotova stvar. Ker vidijo Italijani v avstr. Nemcih svoje bodoče politične zaveznike proti Jugoslaviji, skušajo že sedaj pri določitvi naše severne meje doseči, da bi bila italijansko-nemškoavstrijska meja kar največ ugodna za to zvezo. Konferenca v Parizu je pravzaprav le za Italijane. Saj imajo tam oni glavno besedo. Celotno v mirovni pogodbi za Nemčijo so si znali zagotoviti odškodnino, čeprav je bila Italija razmeroma le jako malo oškodovana od Nemčije.

Kakor vse kaže, bo delo mirovne konference prav kmalu končano. Jugoslovani vemo dobro, da Pariz ne bo priznal naših pravic. Zato je velike važnosti vprašanje, ali naj naši mirovni delegati podpisajo mir, ali pa naj odpotujejo še pred sklepom mirovne konference. Popolnoma naravno je, da naši delegati ne morejo in ne smejo podpisati v imenu jugoslovanskega naroda nobenega miru, ki bi izročil 30 odst. naših ljudi pod tuji jarem. In tega tudi ne bodo storili. Pač pa je treba, da z ozirom na mednarodno pravo podpisajo mirovno pogodbo v imenu kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev. Naša delegacija bo torej podpisala mir proti svoji volji, samo, da izpolni zadnjo formalnost z ozirom na mednarodno priznanje naše države.

Kaj bo sledilo po sklepu mirovne konference, ne moremo še vedeti. Vemo pa že danes, kaj mora slediti. Dokler ni podpisan tak mir, ki priznava ujedinjenje vseh Jugoslovancev v narodnem in državnem oziru, tako dolgo bo ves naš narod v vojnem stanju. Naša moč in naša volja mora zmagati nad kapitalističnim Parizom, ki hoče s pomočjo požrešne Italije razkosati naš narod in uničiti gospodarsko moč naše države. Ni sile na svetu, ki bi preprečila celokupno ujedinjenje našega naroda v svobodni jugoslovanski državi.

FR. ZELENIK:

Obrtniški naraščaj.

Obrtniški stan se bori že precej let s pomanjkanjem naraščaja. Vzroki, da starši niso dajali mladine v uk k obrtniku in da se mladina ni posvečala v večji meri praktičnim poklicem, so različni. Največ je bilo krivo napačno naziranje javnosti. Obrtniški stan se je smatral za nekaj manj vrednega, obrtnika se je gledalo tako nekako od zgoraj navzdol. Obrtnika

je tudi vse izkoriščalo. Čakati je moral na svoj zaslužek celo večnost; ravno najbolj „nobil“ gospoda je bila najslabši plačnik. Bojazen pred obrtništvom je temeljila tudi na napačni vzgoji, ki ni znala vzbujati veselja do praktičnih poklicev. Vse je hotelo študirati, vsak je hotel biti „gospod“. Vojna je bila seveda kriva, da se je še bolj skrčilo itak nezadostno število obrtniškega naraščaja. Vsled vojne obveznosti je moralo mnogo mladeničev obleči vojaško suknjo. Mnogi obrtniki so prodajali svojo kožo v strejskih jarkih ali še ubijali v vojnih podjetjih in obratih. Delavnice so se zaprle, orodje se je uničilo in porazgubilo. Sedaj je obrtnik brez pomagaja, brez učenca, brez orodja in brez surovin.

Mladina, ki je ostala doma, se ni poprijela učenja obrti ne samo radi ustavitve obrtniškega delovanja, ampak tudi vsled lažjega zaslužka drugje. Vsak je lahko brez učenja veliko zaslužil v vojni industriji. Vojna je nudila vsakemu lahek zaslužek, kdor je količkaj znal barantati in veržiti. Kupčevati med vojno ni bila nobena umetnost ali nevarnost radi izgube. Vsak šolarček ve, da zasluži, če dražje proda. In dražje je lahko prodal vsak, samo, da je imel blago v rokah. Ni čuda tedaj, če je vsak rajše delal v vojni industriji, rajše veržil, ko je dobro zaslužil in živil svobodo. Skrb za bodočnost ni delala preglavice. Vendar vojna industrija je zaspala in verženje se bo nehalo. Vojni delavci in barantači bodo uvideli, da so si za bodočnost slabo poskrbeli. V mirnih časih mora človek pač nekoliko več znati, če si hoče služiti kruh. Tudi prodaja časopisov meša možgane mladičem. Tudi starši so veseli, če fant dobro zasluži. Ne pomislijo pa, kaj bo s fantom pozneje.

V dokaz, da je vojna vplivala zelo neugodno na število obrtniškega naraščaja, navedem nekaj števil. Leta 1913 je bilo 61 600 obrtniških vajencev, leta 1916 29 300, leta 1917 pa samo še 17 500. V Berlinu so bile razmere še slabše. Tam je padlo število vajencev od 42 000 na 8 000.

Žalostna posledica vojne je tudi velika delamrznost. Ogromne množice se ogibljejo resnega dela, vse hoče le uživati in lahkotno živeti. Na eni strani vidimo ogromno pomanjkanje delavcev in na drugi strani pa zopet velikansko armado brezposelnih. Res je, da mnogo obratov ne posluje vsled pomanjkanja surovin in drugih potrebščin, res je pa tudi, da bi se našlo mnogo dela. Naše ceste so v slabem stanju. Saj skozi pet let ni nihče popravil. Materijala imamo dovolj. Dajte tedaj ljudem dela s popraviljem novih cest, z regulacijo rek, potokov, hudournikov itd. Kdor bi ne hotel delati, temu se naj primerno pomagala! Stavbena obrt bi imela ogromno posla. Ovirajo jo le neizmerne cene surovin in delavne sile. Tu treba prevdarka, kako bi se

sploh v vsekem oziru varujemo, kakor pa s slabo montiranimi in slabo oskrbovanimi stroji. In kar velja za mrtev stroj, to velja tudi za živ podjetnikov delavni material, za delavca. Tako je sodil Robert Owen, vendar se njemu še ni posrečilo ustvariti novo, življenja zmožno gospodarsko obliko, ki bi bila v stanu odstraniti grajane nedostatke.

Za njim je prišel radikalnejši agitator. Bil je to William Coblent. On pravi: „Vi delavci, ki toliko trpite in ste tako odvisni od svojih podjetnikov, se zavedajte, da je vse Vaše delo namenjeno splošnemu blagru. Zakaj bi vi potem sami ne vladali vseh onih sil, ki so zraven Vašega dela za gospodarska podjetja potrebna. Zakaj bi ne postali vi gospodarji premoženja, katero je z Vašim delom nastalo v narodovi celokupnosti?“ Takih agitatorjev med delavci in učenjakov, ki so se s temi vprašanji pečali znanstveno, je prišlo vedno več. Vendar se je šele leta 1844 posrečilo ustanoviti na podlagi teh novih naukov prvo podjetje, ki je pokazalo življensko sposobnost. Praktični poskusi so se na Angleškem začeli že okoli

leta 1760. Vendar šele leta 1844 so nastopili uspehi delavcev.

Bilo je to v mestu Rochdale, kjer obstajajo velike tovarne za tkanine. Kakor drugod, tako so bili delavci tudi po teh tovarnah nezadovoljni s svojim položajem. Začeli so se gibati, razmišljati, posvetovati in prišli so končno do zaključka, da bi jim utegnil mnogo koristiti, ako si ustanove skupno, društveno prodajalno, iz katere bodo prejeli vse potrebščine svojega gospodarstva. Lastnik prodajalne naj bo društvo, član društva bodi vsak delavec, ki hoče iz društvene prodajalne kupovati. Posle vodi od obnega zbora izvoljen odbor. Poslovanje se uredi tako, da morajo člani prejemati dobro blago po vsaki ceni, ki je običajna tudi v zasebnih trgovinah, dobiček pa, ki ga bo prodajalna pri tem naredila, se koncem poslovnega leta razdeli med člane. Na obnem zboru imajo vsi člani jednake pravice.

To so bili nekako prvotni sklepi, storjeni že l. 1843. Takoj je vstopilo v društvo 28 delavcev. Za začetek so rabili za prodajalno seveda nekaj de-

narja. Zbirali so ga tako, da je vsak član tedensko vplačeval v društveno blagajno majhen prispevek. Približno v enem letu je število članov poskočilo na 40 in se je nabralo denarja na okroglo 700 K, torej po mnenju društva dovolj za otvoritev prodajalne. In res, v neki stranski ulici so najeli skromen prostorček, nakupili nekaj najnujnejšega blaga in naznanili otvoritev za dan 21. decembra 1844.

Bil je to zanimiv dan. Trgovci cellega mesta so se zbrali v tej ulici, da vidijo, kaj bodo tkalci naredili. Polno ljudstva je čakalo na cesti. V prodajalni pa so bili zbrani tkalci in vsak se je sramoval stopiti na ulico in odpreti vrata. Končno se k temu ojunali mlad delavec. Vrata se odpro, paglavei in trgovci pa zaženejo pri pogledu na skromno izložbeno okno strahovit krič in vpitje: „Tkalci so znoreli! Tkalci so znoreli!“ Toda ljubezen do novega prepričanja je zmagala, društvena prodajalna se je obnesla.

Uspehi te prve konzumne zadruge, znane pod imenom „rošdelska zadruga poštenih pijonirjev (prvobojnikov)“ so

bili naravnost krasni. Koncem prvega poslovnega leta je štela že 74 članov. To število je raslo naprej in naprej in znaša danes — zadruga obstoji še vedno — štirinajsttisoč! Zadruga je zraven prodajalne kmalu uredila lastno klavnico, mlin, izdelovalnico za obutev, za obleko — velikansko tkalnico, kjer so dobili delo nje člani. Uredila si je tovarne za najrazličnejše blago. Sezidala mnogo hiš, kjer dobe nje člani cena in zdrava stanovanja. Zadnja leta pred vojno je znašal promet te zadruge po 10 milijonov K, čisti dobiček 1 milijon. Vsa ta ogromna premoženja niso last nekaterih denarnih mogotcev, temveč vsega članstva, vseh onih torej, ki so premoženje s svojim delom in svojim konzumom nanosili skupaj. Jasnó je, da so se vsled tega razmere delavstva v tem mestu korenito izpremenile in tako so se sanje ubogih tkalcev iz leta 1843 najlepše uresničile!

(Dalje prihodnjč.)

oživila stavbna obrt. Pomanjkanje stanovanj je splošno in vendar se nihče ne gane.

Da ne vlada pri nas potrebno zanimanje za obrt in za praktično življenje, je kriva naša dosedanja odvisnost. Propadla država ni skrbeli za naše blagostanje in ljubo ji je bilo, da smo ostali berači in lačni. Manjkal nam je „gospodarski“ duh. Ali se bomo sedaj, ko smo politično samostojni, kaj izpomenili? Vojna je jasno pokazala vrednost praktičnih poklicev. V naši svobodni domovini bodo praktični poklici gotovo večjim generacijam nudili najlepšo bodočnost. Saj moramo pričeti zidati vse pri temelju; moramo ustvariti vse na novo.

Mnogo nam škoduje tudi naša boječnost, nesamostojna in mehka narava. Manjka nam zaupanja v lastno sposobnost in delazmožnost. Kdor ima količjak samostojnega duha v sebi, tisti se ne bo vpregel v birokratski voz in ne bo šel med jezdece „amtsimelnja“, nego si bode kot delaven in samostojen človek služil svoj kruh. Le nezmožni slabiči, ki se bojijo konkurenčnega boja, hrepentijo po stalni službi in z njo spojeni pokojnici. Zato pa moramo z vsemi silami delati na to, da odpravimo tudi najmanjše ostanke avstrijskega birokratizma.

Javnost in šola morata vzbujati ljubezen do praktičnih poklicev. Učna doba se ne sme predstavljati kot doba lasanja in tepeža, kakor se je to do sedaj rado zatrjevalo mladini. Posebno čevljar in njegov učenec sta kaj pogosto predmet smešnic. Učenca kaj raje z velikimi ušesi, na katerih se mojster poizkuša svojo moč.

Vzbuditi moramo večje zanimanje za praktične poklice. Obrt mora uživati večje spoštovanje in moramo poseben obrtniški naraščajo posvečati vsi pozornost. Učna doba mora biti res doba učenja. Morebitne nedostanke moramo odpraviti in to naj nadzirajo zadrage in oblasti. Nujno potrebujemo obrtnih šol in te nam mora dati vlada. Obrtnih šol nam sedaj manjka kot slepcu pogleda. Do sedaj se ni nihče spomnil teh šol. Za univerzo se prerekajo, za obrtne šole pa se je porabilo le par kapelj črnila.

Seveda morajo tudi obrtniki skrbeti, da bo pritok v obrtniški stan večji. Da se v učencu vzbudi veselje do obrtniškega poklica, naj bi učenec od drugega leta učne dobe naprej dobival za svoje delo večjo nagrado. Bolj je marljiv in vreden, večja bi naj bila nagrada ali plača. S tem bi se vzbujalo veselje do obrti in tudi starši bi lažje dajali dečke v uk, kar sedaj večkrat radi revščine ne morejo storiti. Obrtniki naj bi preskrbeli svoje vajence tudi glede obleke, obutve itd. Sicer je pa država dolžna, da s posebnim zakonom za varstvo mladine uredi vajensko razmerje, odgovarja joče vsem socialnim zahtevam današnje dobe.

Socialna politika.

Delavsko zavarovanje. Iz Belgrada poročajo, da pripravlja minister za socialno politiko zakon o delavskem zavarovanju v Jugoslaviji. Zakon bo obsegal predvsem osemurni delavni čas, zgradbo svetlih delavnic, delavskih stanovanj in bolnišnic. Zakonski načrt bo v najkrajšem času predložen narodnemu predstavništvu.

Vidov dan bo posvečen naši bodočnosti — otrokom cele Jugoslavije. Ta dan se bodo pobirali po celi državi prispevki za revno siročad. Vseposod se vrše predavanja, ki bodo pojasnjevala najširšim krogom veliko važnost, ki jo moramo posvetiti mladini, še prav posebno pa zapuščenim mladini.

Pokrajinski odbor za zaščito dece v Ljubljani se je ustanovil v ponedeljek dne 9. t. m. Odbor bo raztegnil svoje delovanje po celi Sloveniji in je največje važnosti za preskrbo mladine. Glavna naloga odbora za zaščito dece bo, preskrbeti deci primerno hrano posebno v najnežnejši starosti, nuditi otrokom zdravniško pomoč in navajati matere za pravilno oskrbo otrok ter

končno dvigniti moralno stran naše mladine. Že v predvojnem času se je pri nas vse premalo polagalo važnost oskrbi dece. Med vojno so postale razmere še žalostnejše in je danes na tisoče otrok, ki je brez vsakih pogojev za uspešen in zdrav razvoj. Otrokom moramo posvetiti največjo pozornost, če si hočemo vzgojiti zdrav in mogočen narod, ki bo stvoril narod, zmožen plodonosnega življenja.

Politične vesti.

Proti razkosaanju naše zemlje so se vršili po celi državi veliki protestni shodi, na katerih so bile sprejete ostre resolucije proti Italiji. Volja naroda je tudi volja osrednje vlade, ki se je skupno z vladajočo dinastijo izrekla, da je solidarna z resolucijami proti italijanskemu imperijalizmu. — V Ljubljani se je vršil velik protestni shod v Mestnem domu. To je vse lepo in koristno, ni pa prav, da vsaka stranka zase prireja take shode, ki so v interesu celokupnega naroda. Strankarstvo je pri nas še vedno pred skupnim narodnim delom in to je žalostno.

Nemška zvestoba. Pogajanja z avstrijskimi Nemci v Ljubljani glede premirja na Koroškem so se končala s pravomočnimi podpisi nemških delegatov. Kakor hitro pa so Nemci odšli iz Ljubljane, so že proglasili, da njihovi podpisi ne veljajo in da pogodba ni pravilno sklenjena. Nemška zvestoba je znana. Za nas je pogodba v veljavi. Nemci se je morajo držati, drugače jih bodo pa naučile naše hrabre čete, da bodo izpolnili, kar so podpisali. Celovec je naš in naš mora ostati!

Mirovna konferenca vsled zavratnih spletkarij Italije ne pride do nobenega rezultata. V krogih naše mirovne delegacije je mnenje, da se bo Wilson odpovedal vsakemu nadaljnjemu sodelovanju pri konferenci, če Italijani ne popuste o jadranskem vprašanju. In potem?

Kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev je priznala končno tudi Francija. Izmed zapadnih velebil samo Italija še ni priznala naše države.

Podaniki sovražnih držav ne morejo dobiti jugoslovanskega državljanstva. Prošnje za podelitev našega državljanstva se bodo rešile šele po sklepu mira.

Minister Vulović se zdravi na Francoskem, dočim je pri nas železniški promet najžalostnejši. O železniškem ministru Vuloviću sploh krozi jo vesti, da za svoje odgovorno mesto ni zmožen. Vsakdo ve, da je po Hrvaškem in Slavoniji promet naravnost pod psom. Madžaronom se brez vsega pripušča, da uganjajo pasivno resistenco. Celo lo-povske bande, ki plenijo po kolodvorih, in vlakih so v zvezi z madžaronskimi železničarji. Edino železnice v Sloveniji še uzorno poslujejo, ako to ne po za-slugi ministra Vulovića, ampak vsled vestnosti in podžrtvovalnosti slovenskega železniškega osebja. Več sto slovenskih železničarjev beguncev, pregnanih po Italijanih, je brez službe; dočim se po Hrvaškem in Slavoniji šopirijo največji škodljivci države. Kdaj se bo našla energična roka, ki bo vso to bando napodila preko meja.

Pokličite naše slovenske železničarje na progo in bodele videli, kako kmalu bomo imeli red. Vulović, če je bolan in poleg tega ni zmožen voditi ministrske posle, naj se vendar enkrat umakne iz svojega mesta. Pod sedanjimi nezdravimi razmerami trpe železničarji, kakor tudi občinstvo, ki mora napraviti testament, če se napravi na daljšo pot. Tako sigurna in prijetna je vožnja! Z nezmožnim ministrom stran! Od njegovega naslednika se tudi pričakuje, da bo gmotnemu vprašanju železničarjev posvetil večjo skrb in upravičenim zahtevam nemudoma ugodil.

Albanija — republika. Po poročilih iz Pariza bo mirovna konferenca priznala Albanijo kot republiko v kateri bo prvi predsednik Esad paša. Vendar svoboda nove republike bo zelo majhna, ker so se entente države prisvojile pravico, da vse potranje politične in upravne razmere nadzorujejo. Poleg vsega bo Albanija še zelo ostrižena, da jo bo vseh koncev konec zelo malo ostalo.

Tedenske vesti.

To številko „Narodnega Socialista“ smo morali vsled tehniških zaprek v tiskarni izdati samo na štirih straneh. Vsi doposlani članki in dopisi pridejo na vrsto.

Izredni občni zbor Društva zasebnih uradnikov in uradnic na Slovenskem ozemlju se vrši dne 29. junija t. l. ob 9. uri dopoldne v Mestnem domu v Ljubljani. Dnevni red: 1. Poročilo predsedstva, 2. sprejetje poslovnika, 3. sprejetje pravilnika o podporah, 4. reforma bolniškega in podpornega pravilnika, 5. slučajnosti. — Člani in članice se vabijo, da se radi sklepčnosti udeležijo občnega zbora polnoštevilno. V slučaju nesklepčnosti vrši se izredni občni zbor s istim sporedom tekom 8 dni, ki je sklepčen ob vsakem številu udeležencev. — Odbor.

Lepa žena. Andreja Marcidoška je v Podloži ubil dne 31. majnika sosed Jože Šostark. Marcidoškova žena je obljubila Šostarku 600 K, če ji ubije moža. Poročena sta bila pol leta in se v zakonu nista razumela.

Kovinarji v Neaplju so pričeli štrajkati. Vzrok slabe mezde in težke prehranjevalne razmere. Dosedaj se še ni kalil mir.

Za črnimi kozami na Reki in Sušaku je obolelo vse polno ljudi. Vse zdravstvene odredbe so doslej bile neuspešne, ker se vsaki dan ponavljajo novi slučajji obolenj. Sušaska občina in reški magistrat sta zato odredila prisilno cepljenje proti črnim kozam vseh onih, ki letos še niso bili cepljeni.

Brezposelnost na Dunaju je zelo velika. Danes je do 130 tisoč ljudi brez dela in zaslužka.

Tečaje za železniške uradnike bo otvorilo ministristvo za promet v Belgradu. Sprejemali se bodo mladenci, ki so dovršili vsaj šest ali sedem gimnazijskih razredov. Za časa tečaja bodo dobivali plačo in uživali ugodnosti v prehrani.

Zrakoplovni poštni promet med Belgradom, Zagrebom, Sarajevom, Skopljem, Cetinjem in Dubrovnikom se vrši zopet redno.

Najelegantnejši poslanik na mirovni konferenci je zastopnik Japonec. Ker ni navajen nositi salonske obleke in rokavice, pozabi navadno cilindar ali pa rokavice. Ta gospod odločuje v svetu petorice tudi o naših mejah, jugoslovanski zastopniki morajo pa čakati pred vratmi, če jih slučajno kdo teh gospodov vpraša, koliko Nemcev živi v Ljubljani.

Označenje cen v izložbah. Naši trgovci se v veliki večini nočejo držati naredbe, ki predpisuje vidljivo označenje cen vseh predmetov v izložbah. V Dalmaciji je izdala pokrajinska vlada strog ukaz policijski oblasti, da mora kaznovati najstrožje vsakega trgovca, ki bi se pregrešil v tem oziru. Zahtevamo od naše vlade, da izda v najkrajšem času podoben ukaz za Slovenijo. Izkoriščanja abogih slojev od trgovskih špekulantov mora biti konec.

Tako je prav. Deželna vlada za Bosno in Hercegovino je izdala na svoje podrejene oblasti ukaz, da najstrožje postopajo proti delodajalcem, ki ne izplačujejo delavcem celotne mezde iz enega ali drugega vzroka. Določena je globa do 5000 kron in zapor do treh mesecev.

Državna posredovalnica za delo. Podružnica za Ljubljano in okolico. V preteklem tednu od 2. junija do 7. junija 1919. je iskalo delo 149 moških in 54 ženskih delavskih moči. Delodajalci so iskali 1278 moških in 56 ženskih delavskih moči. Posredovanje se je izvršilo 96. Pri vseh podružnicah „Državne posredovalnice za delo“ je od 1. januarja 1919. do 7. junija iskalo delo 7717 delavskih moči, delodajalci so pa iskali 6942 delavcev. Posredovanje se je izvršilo v tem času 1818. Delo iščejo: pisarniške moči (319), trgovski sodrudniki in sodrudnice (194), služkinje in kuharice (156), hišniki, pazniki, poljski in tovar. delavci in delavke, strojni in navadni ključavničarji, ekonomski, oskrbniki, železostugarji, kovači, kurjači, strojniki, dninarice, predil. delavke, mesarji, peki, mehaniki, uradne in trgov. sluge, hotel. sobarice, pleskarji, sobni

slikarji, natakariji in točileci, čevljarji, brivci itd. V delo se sprejmejo: rudarji (900), služkinje (100), težaki, hlapei, zidarji, tesarji, tov. delavci in delavke, mizarji, konjski hlapei, čevlj. pomočniki, vajenci, pis. moči, šivilje za perilo, obleko, strojniki, kurjači, konj. hlapei, usnarji itd.

Svarilo delavcem vseh kategorij. Vsled neurejenih gospodarskih in prometnih prilik vlada v Belgradu in na ozemlju kraljevine Srbije veliko pomanjkanje dela in nezaposlenost delavskih sil. Delavci vseh kategorij, ki hodijo brez izrecnega poziva v Belgrad za delom, potrošijo vsled velike draginje v kratkem vse svoje prihranke in se izpostavljajo največji bedi. Svarimo delavstvo vseh kategorij pred odhajanjem v Belgrad ali v Srbijo, če nimajo delo nakazano od podružnice državne posredovalnice v Ljubljani, Mariboru in Strnišču pri Ptaju. Kdor se samolastno poda v Belgrad ali v Srbijo, ima nositi sam vse posledice.

Narodno socialna Zveza.

Litija. Vse delavstvo predilnice v Litiji je organizirano v Narodno-socialni Zvezi. NSZ tudi prav lepo skrbi za svoje organizirano delavstvo, ter je izplačala že ogromne svoje brezposelnih podpor. Kakor znano, je izostal vsak dovoz surovin iz inozemstva. Delavstvo, ki je pred vojno zaslužilo v predilnici lep denar, je danes po večini brez vsakega pravega zaslužka. Zato je beda in pomanjkanje veliko. Tudi oni maloštevilni del delavstva, ki je še zaposlen v tovarni, se ima boriti z največjimi težavami. Tovarna je last nemških čifutov, ki brezsrčno izrabljajo delavstvo, ne da bi ga dostojno in pošteno plačali. V tovarni so zaposleni delavci, ki imajo na dan komaj po pet do sedem kron plače. Da s to plačo nihče shajati ne more, je razumljivo. Delavstvo je vsled tega upravičeno pozvalo ravnateljstvo tovarne že večkrat, do zviša mezde. Vendar so bili poviški plač do danes še vedno tako malenkostni, da niso mogli zadovoljiti zaposlenega delavstva. Sedaj je tovarni postavljena sekvestura. Upamo, da bo novo upraviteljstvo bolj dostopno za delavske potrebe in zvišalo mezde vsaj toliko, da bo delavstvo lahko živelo. NSZ je predložila Deželni vladi spomenico, kjer se stavi delavske zahteve. Povišek mezd se mora takoj izvršiti, ker delavstvo nikakor ni več pripravljeno še naprej delati in stradati. Enkrat mora biti temu konec! Kdor je imel kaj prihrankov iz boljših dni, je vse porabil, dočim so se drugi — če so se mogli — zadolžili. Vsi delavci z največjo skrbjo gledajo v bodočnost, ko ni nobenega upanja na boljše čase. Od pomoči je nujno potrebna in naravnost sramota je, da milijonsko podjetje plačuje svoje delavstvo s tako nesramno nizkimi mezdami. NSZ mora najodločnejše zastaviti vse sile, da se krivice odpravijo!

Podružnice NSZ ponovno pozivljamo, da takoj sporoče vsak važnejši dogodek, ki je v interesu stvari, da se priobči, na naslov: Uredništvo „Narodni Socialist“, Ljubljana, Narodni dom. — Najboljše bo, če podružnica iz svoje srede imenuje dopisnika, ki bo potem stalno poročal — vsak teden najmanj enkrat „Narodnemu Socialistu“.

Bled. Kaj premore solidarnost med narodno zavednim delavstvom in njegove organizacije, nam nudi najboljši zgled naša podružnica na Bledu. Skromni so bili začetki, ki je z njimi stopila ta podružnica v življenje, le deset članov je bilo, ki so se zavedali svoje dosedanje razcepljenosti in iz nje izviraajočega omalovaževanja delavca v današnjem ustroju človeške družbe. Zavedali so se dejstva, da si zamore delavec priboriti boljše socialno stališče le, če nastopa strnjen v krepkih organizacijah. Zavedali so se dejstva, da so tudi oni prvi člani svojega slovenskega naroda, ki mu hočejo služiti s pozitivnim delom in si ravno s tem priboriti ono socialno stališče v narodu, ki jim pritiče kot ljudem, kakor so drugi. Odklanjali so

protinarodno socijalno - demokracijo, kakor se je razpasla med našim narodom; saj so videli, da je bil ravno slovenski delavec vsled delovanja socijalnih demokratov povsod zastavljen in da je zavzemal boljše službene mesta tuje rodnih delavcev, protežiranec voditeljev socijalnih demokratov Slovenski delavec je bil delavec nižje vrste. Odsklanjali so tudi krščanski socijalizem, ki je delavcu le pridigal vdanost v voljo božjo in mu obljubljal boljše življenje — po smrti. Zato se je blejska deseterica narodnih delavcev z navdušenjem oprijela idej narodnega socijalizma, ker je upravičeno videla le v njem spas slovenskega delavca. In šla je na delo. Delala je neumorno, ne boječ se nikakih žrtev, agitirala od moža do moža. In danes šteje ta podružnica 130 članov, po preteku niti pol leta. Hudi so bili boji z vsemi onimi, ki se boje strnjene nastopa proletarijata; čutili so, da se majejo stebri njihove sedanje kapitalistične družbe, ki je živela udobno od žuljev zatiranega proletarijata. Nič manjši niso bili boji s člani dosedanjih delavskih organizacij. Eni so jih obdelavali z „boljševiki“, a drugi s „farškimi“. A naša podružnica je kljub temu napredovala in danes reprezentira moč, ki jo upoštevajo vsi merodajni in nemerodajni činitelji. Načeluje ji pa tudi odbor, ki se zaveda v polni meri svoje naloge in jo tako vestno in nesebično izvršuje, da lahko služi za zgled vsem drugim delavskim organizacijam. Podružnica je s polnim uspehom izbojevala že dokaj mezdni boj in zboljšala socijalni položaj blejskega proletarijata. Na binkoštno nedeljo je priredila svojo veselico, združeno s tombolo, srečolovom in šaljivo pošto v gostilni ga. Potočnik. Tako krasne in harmonizujoče zabave že dolgo nismo na Bledu imeli. Pričetek je bil napovedan na 14. uro, a ob 15. uri je bil že ves veselični prostor zaseden. Pred vhomom je bil postavljen slavalok z napisom „Narodno Socijalna Zveza, podružnica Bled“, a veselični prostor je bil okrašen z jugoslovanskimi zastavami. Zanimanje za tombolo in srečolov je bilo veliko. Saj so pa tudi vabili krasni in obilni dobinki, darovi Blejčanov, ki so v razveseljivem številu poslali svoje dobčke, razen par izjem, ki se jih bomo zapomnili. Igrali sta dve godbi, tamburaski zbor in „šramel“. Posetnikov je bilo nad 600, ki so se vsi nepriziljeno in dobro zabavali. Le škoda, da smo se morali že ob 21. uri raziti. Velik je moralen uspeh, ki si ga je s to zabavo naša blejska podružnica pridobila. A tudi gmoten uspeh je razveseljiv. Okoli 2000 K je čistega dobička, ki se bo porabil le v korist proletarcev, organiziranem v naši podružnici. Pripominjamo končno, da se je naše zabave udeležil odpo-

slanec osrednjega vodstva NSZ iz Ljubljane.

Bohinjska Bela. Delavci na Boh. Beli dosedaj še niso bili nikjer organizirani. Zato pa se jim je tudi godilo, kakor se je poljubilo podjetnikom. O osemurnem delavniku podjetniki niso hoteli ničesar vedeti, a delavec vedeti ni smel. Celo vloga delavcev na Dež. vlado za Slovenijo v Ljubljani glede osemurnega delavnika ni dosti zalegla, kajti še sedaj leži med pranom okrajnega glavarstva v Radovljici, namesto da bi politična oblast stante pede izvedla zakon o osemurnem delavniku tudi na Boh. Beli. Delavstvu je manjkalo organizacije in in po njej izražene skupne volje vsega delavstva, ki danes edino še dosega uspehe. Videli so delovanje in uspehe naših podružnic na Bledu in Boh. Bistrici in izrazili željo, da bi se tudi sami radi organizirali. Nekaj jih je bilo sicer že članov podružnice na Bledu, a socijalnih bojev na Boh. Beli ni bilo mogoče uspešno voditi. Zato je Narodna socijalna zveza priredila na binkoštno ponedeljek delavski sestanek na Boh. Beli z načrtom, da se tudi tukaj osnuje podružnica. Sestanek je bil dobro obiskan. Vodil ga je neutrudljivi in energični predsednik naše podružnice na Bledu, J. Marolt, poročal pa je A. Koder iz Ljubljane, ki je v eno uro trajajočem govoru pojasnjeval naš program, dokazoval potrebo trdne delavske organizacije posebno sedaj, ko se naši domači kapitalisti tudi vedno bolj organizirajo. Ustanovila se je na to podružnica, ki ji je pristopilo nad 20 članov. Navzoči tovariši z Bleda so obljubili naši najmlajši podružnici vso svojo krepko pomoč. Nato je tov. Prisan iz Ljubljane v iznešenih besedah dokazoval potrebo, da se delavstvo vedno in vedno izobrazuje potom čitanja, sestankov in predavanj, ker le na ta način bo delavstvo kos vedno iznajdljivejšim kapitalistom. Pojasnil je navzočim, kaj se godi v tekočih dneh z našim narodom v Parizu, kjer ga najnovejši imperijalisti režejo in trgajo v protislovju z načeli Wilsona. Predlagal je naslednjo resolucijo:

Resolucija. Narodno zavedno delavstvo z Bleda in Boh. Bele, organizirano v NSZ, zbrano dne 9. junija t. l. na sestanku v Boh. Beli, izraža svoje ogorčenje nad imperijalističnim načinom, ki se z njim trga naš slovenski narod v popolnem nasprotju z Wilsonovimi načeli.

Izjavljamo in prisegamo, da nikdar ne bomo priznali miru, ki ne bi bil dal nam tega, kar je našega in pozivljamo našo delegacijo v Parizu, da ne sme take mirovne pogodbe nikdar podpisati, ker je narod nikdar ne prizna in ne more priznati. Izražamo svoj srd nad grabežljivostjo pohlepnega

Laha in se mu zaklinjamo, da slovenski narodni proletarijat ne bo prej miroval, dokler ne bo sleherni naš brat ujedinen v naši novi svobodni domovini.

Resolucija je bila soglasno sprejeta. Veličasten je bil pogled na ta trenutek, ko je naše narodno-zavedno delavstvo priseglo, da ne bo prej mirovalo, dokler ne bo sleherni Slovenec v naši novi domovini ujedinen — ko je storilo to prisego v vznemirjenju bohinjskih hribov, kjer čepa straža pohlepni Italijanovi! Ta narodno zavedni delavec zasluži vso podporo državnih činiteljev v svojem boju proti kapitalističnim krvosedom.

Dopisi.

Vuzenica. Tudi pri nas so do zadnjega strašili socijalni demokrati. Svojo hinavsko internacionalo so posebno pri zadnjem umiku naše armade iz Koroške pokazali v pravi luči. Prvo njihovo delo je bilo razbijanje slovenskih napisov na postaji Vuzenica. Toda njihovo veselje je bilo kratko. Večina glavnih hujšakačev je pod ključem, dočim so drugi pobegnili k Nemcem. Kot povsod se je tudi pri nas izkazalo, da je socijalni demokrat in renegat eno in isto. Zato je zadnji čas, da se vse narodno zavedno delavstvo združi v narodno socijalnih organizacijah.

Litija. Revez še nikdar ni imel kaj dobrega pričakovati. Uboge družine v vojni padlih in pogrešanih so do zadnjega uživale državno podporo za preživljanje. Zadnji teden je pa večina podpisarcev zvedelo pri okrajnem glavarstvu, da je podpora ustavljena. Včasih, ko ne bo nihče trdil, da so zavidanja vredni, so razne matere s kopico otrok naenkrat brez vsakih dohodkov. Ne vemo, kdo se je domislil krute odredbe, da se državne podpore za preživljanje kar tako naenkrat brez vsakega premisleka ustavi. Samo po hišah prizadetih družin naj gredo tisti, ki ne verujejo, da je veliko pomanjkanje najnujnejših za življenje potrebnih stvari, kakor tudi obutve in obleke. V srce se mora vsakomur zasmiliti jok raztrganih in stradajočih otrok, ki prosijo — obupane matere kruha. Brezdomno se bo morala ustavitev izplačevanja državnih podpor omiliti in zopet priznati podpore vsaj najpotrebnejšim. Če državna uprava dobi dovolj denarja za marsikatero manjpotrebno stvar, bo gotovo našla tudi vir dohodkov za nakazovanje podpor revežem, ki niso zakrivali vojne, še manj so pa vzrok bede, v katero so vrženi. Čisto izključeno je zaenkrat, da bi se številne družine lahko preživljale brez državnih podpor. V Litiji še prav po-

sebno ne, ker vlada obča brezposelnost.

Bled. (Vprašanje na deželno vlado za Slovenijo). Neprestano čitamo v uradnem listu, kako se razpuščajo po Sloveniji občinski odbori in se nadomeščajo z gerenti in prisedniki. Zdi se, da je premnogim takim razpustom povod zgolj dejstvo, da sede dosednji odborniki že predolgo na odborniških mestih in vsled tega ti odbori ne morejo več odgovarjati novemu položaju, ki so ga ustvarile spremenjene socijalne razmere in povsod naglaševan demokratizem. Narodova volja ni v teh starih odborih nič več izražena, zato so tudi izgubili svojo upravičenost za nadaljni obstoj. Ker volitev ni mogoče v sedanjem položaju izvesti vsled odsotnosti mnogih volilcev, zato vlada pravilno te stare, še avstrijske odbore razpušča in jih nadomešča z gerenti. S tem pa je zopet dana možnost, da se nekoliko pregleda dosedanje delovanje starega odbora, ki je marsikje s sedmimi petiči zapečaten knjiga. Naš dosednji občinski odbor sedi na svojih stolčkih že nad šest let. Tudi se čujejo želje, da bi bilo dobro, njegovo dosedanje delovanje nekoliko pregledati. Gotovo pa je, da naš sedanji obč. odbor ni kakor ne odgovarja duhu in volji Blejčanov in da bi ga bilo nujno odsluviti. Ker volitev ni mogoče izvesti, četudi bi že takoj sedaj dokazale, da bo prihodnji obč. odbor drugačen nego je sedanji, bi bilo postaviti gerenta s prisedniki. A tega korake vlade zastoj iščemo v uradnem listu. Ali je vlada na Bled že popolnoma pozabila? Bolje bi bilo, to potrebno operacijo izvesti takoj in mirno nego čele na pritisk občanov samih. Kajti ta pritisk bi utegnil vzdigniti prah...

Bled. Vemo, da obstoj naše države ni odvisen od tega, če visi še kje kak nemški napis ali ne. Tudi socijalne reforme niso od tega odvisne. A ugled naše nove domovine zahteva, da se odstranijo nepotrebni nemški napisi, ki so bili dosedaj vedno le znak našega suženjstva. Prosili bi tedaj, da bi se tega zavedali še nekateri Blejčani in odstranili svoje nemške napise ali celo napise „Avstrija“. Med te „zavedneže“ spadajo tudi oni činitelji, ki so odgovorni za nemške krajevne table na Bledu.

Organizirajte se v N. S. Z.!
V organizaciji je moč!

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Ivan Tavčar.
Tiska „Zvezna tiskarna“ v Ljubljani.

Vizitnice lične in po nizkih cenah priporoča **Zvezna tiskarna** v Ljubljani, Stari trg št. 19.

Objava.

Podpisani naznanjajo, da so zvišali obrestno mero vlog na knjižice oziroma na tekoči račun, začeni s 1. julijem t. l.

na 3% čistih

pri vlogah na tekoči račun z najmanj trimesečno odpovedjo pa

na 3 1/4 čistih.

Denarni zavodi v Ljubljani.

V Ljubljano potujočemu občinstvu se priporoča restavracija v Prešernovi ul. 9.

Vinska klet pri Maliču, Ljubljana nasproti glavne pošte pod Jadransko banko.

Točijo se v kleti in čez ulico pristna, stara in nova, bela, rdeča in črna vina.

Slavnemu občinstvu se najtopleje priporoča **Stanko Jesenko.**

Zbirko zanimivih povesti in novel z Gorenjskega obsega knjiga:

„Šopek samotarke“

Spisala znana povsod priljubljena ljudska pesnica in pisateljica M. Komarova

Založila in izdala

Zvezna knjigarna v Ljubljani, Marljia trg 8. Cena vezani knjigi K 5.—, broširani K 4.—.

Zbirajte za narodno-socijalni tiskovni sklad!!

„KINTA“ karbidne svetilke

najnovejšega sestava, fino emajlirane, enostavne, ter popolnoma nenevarne razpošilja po poštne povzetju za ceno 32 K, poštnina posebej

Glavno zastopstvo „KINTA“ svetilk, Ljubljana, Dunajska cesta 12.

Telegrami: KINTA Ljubljana.

Prva Jugoslovanska zaloga vseh živil na debelo za Kranjsko v Ljubljani

Ljudevit Jakovlić
Rimska cesta 19

priporoča svojo bogato zalogo živil vsem delavskim konsum. društvom in sl. občinstvu.

Konfekcijska tvrdka

IVAN MASTNAK

v Celju, Graška ulica št. 15.

Velika zaloga vsakovrstnih oblek za gospode in dečke, kostumov za otroke in vseh krojaških potrebščin. Postrežba in blago solidno.